

بررسی افت کمی منابع آب زیرزمینی دشت سلماس و تاثیر آن بر دریاچه ارومیه

(*) ۱-المیرا حسین زاده عربلوی یکان، دانشجوی کارشناسی ارشد، زمین شناسی آبشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد

مراغه E.hossinzadeh@yahoo.com

۲- هیراد عبقری، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

۳- توحید چریگو کارشناس ارشد، زمین شناسی مهندسی، T.charbgo@yahoo.com

۴- ندا رستمی، دانشجوی کارشناسی ارشد، زمین شناسی آب شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه

چکیده

گرم شدن کره زمین در اثر فعالیت های بشر و وقوع تغییرات اقلیمی یکی از مسائلی است که امروزه توجه بسیاری از کارشناسان و محققان علوم مختلف بویژه علوم زمین را به خود جلب کرده است. دشت سلماس یکی از مناطق حاصلخیز استان آذربایجان غربی بوده که از نظر جغرافیایی در شمال شهر ارومیه و در شمال غرب دریاچه ارومیه واقع شده است. با توجه به اینکه این دشت یکی از منابع تغذیه کننده دریاچه ارومیه بوده لذا کوچکترین تغییر در شرایط آن می تواند اثرات مستقیم و غیر مستقیم زیادی بر دریاچه داشته باشد بدین منظور با بررسی داده های آماری و برداشت های صحرائی از ۲۶ حلقه چاه مورد مطالعه که در این محدوده قرار داشته مشخص گردید به ازای هر ۲/۲ متر افت از سطح آب زیر زمینی دشت ۱ متر از سطح آب دریاچه ارومیه کاسته شده و این نشان دهنده ارتباط آب دریاچه با این دشت می باشد. لذا می توان با پیش گرفتن روش های تغذیه علاوه بر بالا بردن سطح آب دشت، خشک شدن دریاچه ارومیه را حداقل امکان به تعویق انداخت.

واژه های کلیدی: دشت سلماس، دریاچه ارومیه، هیدروژئولوژی، ارتباط هیدرولیکی.

مقدمه

امروزه یکی از چالشهای مهم درجهان کنونی رقابت برای بدست آوردن منابع آبی بوده از این رو منابع آب زیرزمینی با توجه به کیفیت و فراوانی، از دسترس ترین آن برای مصارف متعدد، از جمله کشاورزی و شرب می باشد دشت سلماس که در همجواری دریاچه ارومیه قرار گرفته نه تنها بخش قابل توجهی از تغذیه آنرا را تامین می نماید بلکه با توجه به شرایط خاص حاکم که جزء مناطق با پتانسیل بالا برای صنعت کشاورزی استان محسوب می شود را عهده دار بوده بگونه ای که امروزه کشاورزی بخش قابل توجهی از اقتصاد منطقه را به خود اختصاص داده است. این مهم در حالی است که با توجه به تغییرات اقلیمی چند سال اخیر و همچنین کاهش میزان بارش به همراه بهره برداری بیش از حد کشاورزان از آب های زیر زمینی، سبب افت سطح آبهای دشت گردیده بگونه ای که آب دشت را از نظر کمی و کیفی مورد تحدید قرار داده است (زاهدی، ۱۳۷۰).

منطقه مورد مطالعه در شمال استان آذربایجان غربی، در شمال محدوده مطالعاتی ارومیه و در غرب دریاچه ارومیه و ما بین طول جغرافیایی $45^{\circ} 07' 00''$ و $38.23^{\circ} 11' 44''$ و عرض $38^{\circ} 23' 00''$ و $37^{\circ} 50' 00''$ واقع شده است. دشت سلماس با مساحت حدود ۵۵۰ کیلومتر مربع در مرکز حوضه آبریز زولا چای واقع گردیده که حداکثر ارتفاع منطقه ۳۲۰۰ متر، حداقل آن ۱۲۸۰ متر و متوسط ارتفاع در دشت سلماس ۱۳۴۰ متر، از سطح دریا های آزاد بوده و رودخانه ی اصلی تغذیه کننده آن زولا چای می باشد که از غرب به شرق از ارتفاعات مرزی ترکیه شروع وبعد از گذشت از دشت سلماس در نهایت به دریاچه ارومیه میریزد.